

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДЕНСАУЛЫҚ
САҚТАУ МИНИСТРЛІГІ**

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ

ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

МЕДИЦИНАЛЫҚ ПАРАЗИТОЛОГИЯ

0303000 - «ГИГИЕНА ЖӘНЕ ЭПИДЕМИОЛОГИЯ» мамандығы

0303013 - «Гигиенист-эпидемиолог» біліктілігі

Сағат көлемі - 40

Астана 2010

Авторлар:

1. А.Н. Нурбеков – «Қарағанды медициналық колледжі» МКҚК директоры, медицина ғылымдарының кандидаты;
2. С.А. Асқарова – «Қарағанды медициналық колледжі» МКҚК медициналық паразитология пәнінің оқытушысы.

Сарапшылар:

1. С.Б. Сагинбаева – Қарағанды қ. Қазыбек би ауданы бойынша «МСЭҚБ» эпидемиологиялық қадағалау бөлімінің бас маманы, сарапшы;
2. Ж.Ж. Беркимбаева – Қарағанды қ. Қазыбек би ауданы бойынша «МСЭҚБ» эпидемиологиялық бақылау бөлімінің бас маманы, сарапшы.

1 Медицина білімі мен ғылымының инновациялық технологиялар республикалық орталығы мен «Қарағанды медициналық колледжі» МКҚК ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ҰСЫНҒАН.

2 Алғаш рет ЕНГІЗІЛГЕН.

3 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ 0303000 - «Гигиена және эпидемиология» мамандығы бойынша 2010 жылғы мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына сәйкес әзірленген.

4 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау Министрінің 2010 жылғы 5 тамызындағы № 604 бұйрығымен бекітілді.

6 Литература и средства обучения**6.1 Основная литература**

1. Эпидемиология. Власов В.В. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 464 с.
2. Эпидемиология. Зуева Л.П., Яфаев Р.Х. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2006.- 752 с.

6.2 Дополнительная литература:

1. Инфекционные болезни и эпидемиология: учебник. 2-е изд. Покровский В.И. и др. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2008. – 816 с.
2. Инфекционные и паразитарные болезни развивающихся стран: учебник/под ред. Н.В.Чебышева, С.Г.Пака. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2007. – 496 с.
3. Приказы Министерства Республики Казахстан по видам гельминтозов.
4. Санитарные правила по различным гельминтозам.

6.3 Средства обучения

1. кинофильмы, таблицы, рисунки, плакаты, микро, макропрепараты, ситуационные задачи, тесты, методические пособия для самоподготовки учащихся;
2. карты эпидемиологического обследования очагов паразитарных заболеваний.

ков. Проведение исследований методами Като, Калантарян, Фюллеборна.

Учащийся должен уметь:

- определять по препарату представителей Трематод, Цестод и их яиц;
- демонстрировать гельминтологические исследования методами Като, Калантарян, Фюллеборна;
- планировать эпидемиологическое обследование очагов и оформлять соответствующие документы (в очагах или моделированных условиях учебной лаборатории).

Тема 2.6 Санитарная гельминтология. Организация борьбы с гельминтозами

Ознакомление с оснащением, необходимым для санитарно-гельминтологических исследований (оборудование, аппаратура). Взятие проб почвы, воды водоемов, сточной воды, предметов обихода, овощей, фруктов и ягод. Оценка результатов исследований, ознакомления с правилами ведения лабораторных журналов и техники безопасности.

Участие в проведении массовых обследований населения на гельминтозы. Ведение лабораторных журналов. Составление отчетов. Статистическая обработка результатов обследования.

Учащийся должен уметь:

- отбирать пробы из объектов внешней среды;
- оценить результаты исследований;
- вести лабораторные журналы;
- составить план мероприятий по профилактике гельминтозов в ДДО и школе;
- вычислить показатели пораженности по видам гельминтов;
- организовать массовые оздоровительные мероприятия среди населения;
- организовать санитарно-просветительскую работу по профилактике гельминтозов.

4 Требования к условиям организации образовательного процесса

Рекомендуется при изучении предмета использовать специальную литературу, нормативно-правовые акты в области здравоохранения и санитарно-эпидемиологического надзора, учебные и справочные пособия, электронные учебники, мультимедийные обучающие программы.

5 Контроль планируемого результата обучения

Форма контроля знаний включает исходный, текущий, промежуточный итоговый контроль. Предлагаются при составлении рабочих учебных программ компетентностно-ориентировочные практические работы и тестовые задания. Обучение по данной программе заканчивается текущим контролем знаний: контрольная работа в 6 семестре, итоговым контролем знаний: дифференциальным зачетом. Предусмотрено право выбора на формы проведения контроля.

МАЗМҰНЫ

1. Түсіндірме жазба	6
2. Пәнді оқытудың жоспарланған нәтижелері	7
3. Пәннің тақырыптық жоспары және мазмұны	7
4. Білім беру үдерісін ұйымдастыруға және жүзеге асыруға қойылатын талаптар	14
5. Оқытудың жоспарланған нәтижесін бақылау	14
6. Әдебиеттер және оқу құралдары	15

Бұл үлгілік оқу бағдарламасын Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің рұқсатынсыз көбейтуге және таратуға болмайды.

1 Түсіндірме жазба

«Медициналық паразитология» бойынша үлгілік оқу бағдарламасы 0303000 - «Гигиена және эпидемиология» мамандығы бойынша 2010 жылдың ҚР МЖМБС сәйкес құрастырылған.

Паразитология адам ағзасындағы паразиттерді, олардың тарататын ауруларын, олармен күрес жүргізу тәсілдерін зерттейтін ғылым. Медициналық паразитология паразит құрылысын, олардың даму циклін, диагностика жүргізу әдістерін, паразиттер тудыратын ауруларды емдеу және алдын-алу шараларын қалай жүргізу керектігін оқытады. Пән келесі тараулардан тұрады: медициналық протозоология – қарапайымдылар типін, медициналық гельминтология – гельминттерді, медициналық арахноэнтомология – буынаяқтылар типін зерттейді. Білім алушы оқу бағдарламасының материалдарын меңгеру нәтижесінде профилактикалық және індетке қарсы шараларды ұйымдастыруға және өткізуге қажетті теориялық және практикалық дағдыларды толық игереді. Бағдарлама басқа да жалпы клиникалық пәндермен (Медициналық биология, Тамақтану гигиенасы, Балалар мен жасөспірімдер гигиенасы, Коммуналдық гигиена, Эпидемиология, Жұқпалы аурулар) интеграцияны өткізуді қарастырады.

Пән материалдарын оқыту барысында жергілікті жердің ерекшеліктерімен байланыстыру, ҚР-ның аумағында қолданылатын нұсқаулық-нормативтік құжаттармен, бұйрықтармен таныстыру қажет.

Білім алушы:

- паразит морфологиясын, даму циклін, олардың адам организміне тигізетін патогендік әсерін;
- паразиттік аурулардың эпидемиологиясын;
- паразиттік аурулармен күресу жүргізу бойынша жасалынатын профилактикалық және індетке қарсы шараларды;
- паразитологиялық ауруларды диагностикалау әдістерін, тұрғындарды гельминтозға тексеру әдістерін;
- МСЭҚ паразитологиялық бөлімінің құрылымын;
- қолданыстағы нұсқаулық-нормативтік құжаттарды;
- есепке алу- есеп беру құжаттамаларын **білуі керек**;
- паразиттік аурулар ошағында эпидемиологиялық тексеру жүргізуді;
- препараттарда паразит қоздырғыштарын, фрагменттерін, жұмыртқасын таба білуді;
- паразитологиялық зерттеудің зертханалық әдістерін өткізуді;
- сыртқы орта нысандарынан сынама алуды;
- мектепке дейінгі балалар мекемесі мен мектептерде гельминтоздың алдын алу үшін атқарылатын шаралар жоспарын құруды;
- есепке алу-есеп беру құжаттамаларын ресімдей білуді **үйреніп алуы қажет**.

Бағдарламаны орындау 3 курста жүзеге асырылады. ҚР 2010 жылғы МЖМБС-ның негізіне сай 030300 - «Гигиена эпидемиология» мамандығы бойынша «Медициналық паразитология» пәнін оқытуға 40 сағат берілген. Бағдарламаны орындау 6 семестрде саралау сынағымен аяқталады.

Тема 3.4. Тип. Простейшие. Класс. Споровики. Малярия

Виды возбудителей. Цикл развития. Клиника. Распространение в мире. Опасность завоза малярии. Диагностика. Основные принципы профилактики малярии в Республике Казахстан.

Раздел 4 Медицинская арахноэнтомология

Тема 4.1 Тип. Членистоногие. Класс паукообразные. Отряд клещи

Представители, общая характеристика их строения, цикл развития, причиняемый ими вред и их опасность для человека, меры профилактики.

Учащийся должен знать:

- морфологию клещей, причиняемый ими вред и их опасность для человека.
- географическое распространение представителей класса паукообразных.

Тема 4.2 Тип. Членистоногие. Класс Насекомые

Представители, общая характеристика их строения, цикл развития, причиняемый ими вред и их опасность для человека, меры профилактики.

Учащийся должен знать:

- морфологию представителей класса насекомых и причиняемый ими вред и их опасность для человека, меры профилактики;
- формы существования в различные периоды жизненного цикла (на примере комнатной мухи и комаров).

Практические занятия:

Раздел 2 Медицинская гельминтология

Тема 2.1 Тип. Круглые черви. Класс Нематоды

Просмотр и зарисовка препаратов нематод, их фрагментов, яиц, личинок. Составление схем циклов развития изучаемых гельминтов, планирование мероприятий по ликвидации очагов нематодозов. Взятие перианального и подногтевого соскоба. Приготовление и просмотр наживных мазков. Проведение исследований методами Грехема, Бермана, Шульмана.

Учащийся должен уметь:

- распознавать в препаратах возбудителей нематод;
- взять перианальный и подногтевой соскобы;
- проводить приготовление нативного мазка кала для исследования на яйца гельминтов, исследование методами Грехема, Бермана, Шульмана;
- проверять соблюдение санитарно-профилактического режима в детских дошкольных организациях и в школе, результаты проверки оформлять актом.

Тема 2.3 Медицинская гельминтология. Тип. Плоские черви. Класс Трематоды и Цестоды

Просмотр и зарисовка препаратов трематод и цестод, их фрагментов, яиц, личинок. Составление схем циклов развития изучаемых гельминтов, планирование мероприятий по ликвидации очагов гельминтозов. Приготовление и просмотр нативных маз-

Учащийся должен знать:

- цели и задачи санитарной гельминтологии;
- пути и факторы загрязнения различных объектов внешней среды;
- основные методы санитарно-гельминтологических исследований;
- технику безопасности.

Тема 2.7 Организация борьбы с гельминтозами

Основные принципы борьбы с гельминтозами. Задачи лечебно-профилактических организаций и паразитологических отделов Государственного санитарно-эпидемиологического надзора. Составление плана мероприятий по профилактике гельминтозов в ДДО и в школе. Выявление и оздоровление очагов. Профилактические мероприятия и санитарное просвещение в борьбе с гельминтозами.

Учащийся должен знать:

- основные принципы борьбы с гельминтозами;
- задачи ЛПО и паразитологических отделов органов ГСЭН;
- документацию отдела;
- форму документации учета и отчетности.

Раздел 3 Медицинская протозоология**Тема 3.1 Тип Простейшие. Особенности их организации и классификации.****Класс Саркодовые и Жгутиковые**

Амебиаз. Лямблиоз. Морфология и цикл развития дизентерийной амебы, лямблии. Клинические признаки. Диагностика. Распространение и профилактика.

Учащийся должен знать:

- морфологию дизентерийной амебы, лямблии;
- пути заражения;
- профилактику и мероприятия в очагах.

Тема 3.2 Тип Простейшие**Класс Жгутиковые**

Строение и цикл развития лейшмании, трипаносомы, трихомонад. Клиника. Диагностика. Пути распространения и меры профилактики

Учащийся должен знать:

- строения лейшмании, трипаносомы, трихомонад;
- пути заражения;
- профилактику и мероприятия в очагах.

Тема 3.3 Тип. Простейшие**Класс. Инфузории и Споровики. Балантидиаз. Токсоплазмоз**

Морфология, жизненный цикл балантидия. Клинические признаки. Географическое распространение. Профилактика. Строения и цикл развития токсоплазмы. Источники инвазии и пути передачи. Клиника. Диагностика. Профилактика.

2 Пәнді оқытудың жоспарының нәтижелері

Білім беру бағдарламасы мен стандартында оқытудың жоспарланған нәтижелері	Үлгілік оқу бағдарламасында жоспарланған нәтижелер
Білім алушылар Арнайы: АҚ 3. Жұқпалы аурулар ошағында эпидемиологиялық тексеру, індетке қарсы шаралар жүргізуде; АҚ 4. Құрылымдарына байланысты қарапайымдар, ішекқұрттар, буынаяқтылар дамуының әртүрлі сатысындағы паразиттік түрлерін анықтай білуде, паразитарлық ошақта індетке қарсы шаралар жүргізуде құзырлы болуы қажет.	Пәнді оқып білудің нәтижесінде білім алушы: - қарапайымдылардың, гельминттердің және буынаяқтылардың морфологиялық ерекшеліктерін білуі тиіс. - қарапайымдылар цистасын, гельминттер, улы өрмекші тұқымдас және паразит-жәндіктер жұмыртқасы мен құрттарын суреттеуді үйреніп алуы қажет.

3 Пәннің тақырыптық жоспары және мазмұны**3.1 Пәннің тақырыптық жоспары**

№	Тараулар мен тақырыптардың атауы	Күндізгі оқу нысанындағы оқу уақытының көлемі (сағат)		
		Орта буынды мамандар деңгейі		
		Барлығы	Теория	Практика
1	2	3	4	5
1	1 тарау Кіріспе 1.1 тақырып Медициналық паразитология пәні, міндеттері мен әдістері. Адамның паразиттік ауруының табиғи ошақтылығы мәселелері, олардың жіктелуі. Гельминттер туралы жалпы түсінік	2	2	-
2	2 тарау Медициналық гельминтология 2.1 тақырып Типі. Жұмыр құрттар. Типтің жалпы сипаттамасы. Нематода класы. Энтеробиоз. Аскаридоз. Трихоцефаллез. Острицаның, аскариданың, түктібастың құрылымы, даму циклінің ерекшеліктері. Клиникасы. Диагностикасы. Таралуы. Профилактикасы.	4	2	2

3	2.2 тақырып Типі. Жұмыр құрттар. Нематодалар класы. Анкилостомидоз. Стронгилоидоз. Трихинеллез. Анкилостомалар, стронгилоидтар, трихинеллалар құрылымы мен даму циклдері. Клиникалық белгілері. Диагностикасы. Таралу жолдары және профилактикасы	4	2	2
4	2.3 тақырып Типі. Жалпақ құрттар. Типтің жалпы сипаттамасы. Трематодалар класы. Кластың жалпы сипаттамасы. Описторхоз. Клонорхоз. Фасциолез. Дикроцелиоз. Олардың құрылымы мен даму циклі. Клиникасы. Диагностикасы. Таралуы және профилактикасы	10	2	4
5	2.4 тақырып Типі. Жалпақ құрттар. Трематодалар класы. Нанофиетоз. Метагонимоз. Парагонимоз. Шистосомозалар. Олардың құрылымы, даму циклі. Клиникалық белгілері. Диагностикасы. Таралу жолдары және профилактикасы		2	
6	2.5 тақырып Типі. Жалпақ құрттар. Цестода класы. Жалпы сипаттамасы. Дифиллоботриоз. Тениаринхоз. Тениоз. Гименолепидоз. Эхинококкоз. Альвеококкоз. Олардың құрылымы мен даму циклі. Клиникалық белгілері. Диагностикасы. Таралу жолдары және профилактикасы		2	
7	2.6. Тақырып Санитариялық гельминтология. Санитариялық гельминтология пәні. Мақсаты мен міндеттері. Сыртқы ортаның әртүрлі нысандарының (жер, су қой-малары, тұрмыстық заттар, ауылшаруашылық дақылдары) ластану жолдары мен факторлары. Жердің, судың, су қоймаларының, шаңның, шайындының, ауылшаруашылық дақылдарының, жеміс-жидектерді санитариялық - гельминтологиялық зерттеудің негізгі әдістері	6	2	4
8	2.7 тақырып Гельминтоздармен күрес жүргізуді ұйымдастыру. Гельминтоздармен күресу жүргізудің негізгі принциптері. ЕПҰ мен МСЭҚ органдарының паразитологиялық бөлімнің міндеттері	2	2	

Тема 2.3 Тип. Плоские черви. Класс Трематоды. Общая характеристика Трематод

Строение, цикл развития, клинические признаки, пути распространения, диагностика описторха, клонорха, фасциолы, дикроцелия.

Меры борьбы и профилактики трематодозов.

Учащийся должен знать:

- морфологию описторха, клонорха, фасциолы, дикроцелия и их яиц;
- особенности жизненного цикла;
- пути заражения;
- методы диагностики;
- меры профилактики.

Тема 2.4 Тип. Плоские черви. Класс Трематоды

Строение, цикл развития, клинические признаки, пути распространения, диагностика метагонима, нанофиета, парагонима, шистосом.

Учащийся должен знать:

- строение метагонима, нанофиета, парагонима, шистосом и их яиц;
- локализацию паразитических червей в организме;
- факторы передачи инвазии;
- методы гельминтологических исследований;
- профилактику и мероприятия в очагах.

Тема 2.5 Тип. Плоские черви. Класс Цестоды. Общая характеристика Цестод

Строение, цикл развития, клинические признаки, диагностика, распространение широкого лентеца, бычьего цепня, свиного цепня, карликового цепня, эхинококка и альвеококка. Организация мероприятий по борьбе с цестодами.

Учащийся должен знать:

- морфологию цестод и их яиц;
- локализацию цестод в организме;
- пути заражения;
- методы гельминтологических исследований;
- методы обеззараживания финнозного мяса;
- профилактику и мероприятия в очагах.

Тема 2.6 Санитарная гельминтология

Предмет санитарной гельминтологии. Цель и задачи. Роль санитарно-гельминтологических исследований в изучении эпидемиологии гельминтозов. Разработка оздоровительных мероприятий, проводимых в очагах. Пути и факторы загрязнения различных объектов внешней среды яйцами и личинками гельминтов. Влияние физических, биологических и химических факторов на выживаемость яиц и личинок гельминтов во внешней среде. Основные методы санитарно-гельминтологических исследований почвы, воды водоемов, сточных вод, пыли и смывов, предметов обихода, овощей, фруктов.

14	Тема 4.2 Тип. Членистоногие. Класс Насекомые. Общая характеристика класса. Представители, общая характеристика их строения, причиняемый ими вред и их опасность для человека	2	2	-
Итого:		40	28	12

3.2. Содержание типовой учебной программы дисциплины

Раздел 1 Введение

Медицинская паразитология и ее содержание. Понятие о хозяине паразита. Понятие о трансмиссивных болезнях. Природно-очаговые болезни. Система и организация мероприятий по борьбе с гельминтозами. Организация лабораторной службы.

Учащийся должен знать:

- определение медицинской паразитологии и ее содержание, определение паразитизма;
- понятие о хозяине паразита;
- трансмиссивные, природно-очаговые болезни;
- медицинскую гельминтологию, роль гельминтов в патологии человека;
- основные методы лабораторной диагностики.

Раздел 2 Медицинская гельминтология

Тема 2.1 Тип. Круглые черви. Общая характеристика типа. Класс Нематоды

Строение, цикл развития, клинические признаки, диагностика, распространение острицы, аскариды, власоглава, организация мероприятий по борьбе с нематодозами.

Учащийся должен знать:

- морфологию острицы, аскариды, власоглава и их яиц;
- локализацию и факторы передачи инвазий;
- методы гельминтологических исследований;
- профилактику в очагах.

Тема 2.2 Тип. Круглые черви. Класс Нематоды

Строение, цикл развития, клинические признаки, пути распространения, диагностика анкилостомы, некатора, стронгилоида, трихинеллы. Меры борьбы и профилактики нематодозов.

Учащийся должен знать:

- строение анкилостомы, некатора, стронгилоида, трихинеллы и их яиц;
- цикл развития и пути заражения;
- методы диагностики;
- меры профилактики;
- требования к работе лечебно-профилактических, детских и др. организаций по профилактике паразитарных заболеваний.

9	3 тарау Медициналық паразитология 3.1 тақырып Типі. Қарапайымдылар. Оларды ұйымдастыру принциптері және олардың жіктелуі. Саркода мен талшықтылар класы. Амебиоз. Лямблиоз. Дизентериялық амебаның, лямблияның морфологиясы, даму циклі. Клиникалық белгілері. Диагностикасы. Таралуы мен профилактикасы	2	2	-
10	3.2 тақырып Типі. Қарапайымдылар. Талшықтылар класы. Лейшманиоз. Трипанасомоз. Трихомоноздар. Олардың құрылымы, даму циклі. Клиникасы. Диагностикасы. Таралуы мен профилактикасы	2	2	-
11	3.3 тақырып Типі. Қарапайымдылар. Инфузория мен Споровиктер класы. Балантидиоз. Токсоплазмоз. Балантидияның морфологиясы, даму циклі. Клиникалық белгілері. Географиялық таралуы. Профилактикасы. Токсоплазмалардың құрылымы және даму циклі. Инвазия көзі, берілу жолдары. Клиникасы. Диагностикасы. Профилактикасы	2	2	-
12	3.4 тақырып Типі. Қарапайымдылар. Споровиктер класы. Малярия. Малярияның қоздырғыштары. Даму циклі. Клиникасы. Дүние жүзінде таралуы. Малярия тасымалдануының қауіптілігі. Диагностикасы. ҚР-да малярияның алдын алуға негізгі принциптері	2	2	-
13	4 тарау Медициналық арахноэнтомология 4.1 тақырып Типі. Буынаяқтылар. Класы Өрмекші тұқымдастар. Жалпы сипаттамасы. Кене отряды. Олардың құрылымы жағынан жалпы сипаттамасы. Адам өмірі үшін зияндылығы мен қауіптілігі	2	2	-
14	4.2 тақырып Типі. Буынаяқтылар. Жәндіктер класы. Жалпы сипаттамасы. Олардың құрылымы жағынан жалпы сипаттамасы. Адам өмірі үшін зияндылығы мен қауіптілігі	2	2	-
Барлығы:		40	28	12

3.2 Пәннің үлгілік оқу бағдарламасының мазмұны

1 тарау Кіріспе

Медициналық паразитология және оның мазмұны. Паразит иесі туралы түсінік. Трансмиссивтік аурулар туралы түсінік. Табиғи ошақты аурулар. Гельминтоздармен күрес жүргізу бойынша өткізілетін шаралар жүйесі және оларды ұйымдастыру. Зертханалық қызмет жұмысын ұйымдастыру.

Білім алушы:

- медициналық паразитологияның анықтамасын және оның мазмұнын, паразитизм анықтамасын;
- паразит иесі туралы түсінікті;
- трансмиссивті, табиғи ошақты аурулар туралы;
- адам патологиясындағы медициналық гельминтологияны, гельминттер рөлін;
- зертханалық диагностиканың негізгі әдістерін **білуі тиіс.**

2 тарау Медициналық гельминтология

2.1 тақырып Типі. Жұмыр құрттар. Типінің жалпы сипаттамасы. Нематода класы

Острицаның, аскариданың, түктібастың құрылымы, даму циклі, клиникалық белгілері, диагностикасы, таралуы, нематодоздармен күрес жүргізу шараларын ұйымдастыру.

Білім алушы:

- острицаның, аскариданың, түктібастың және олардың жұмыртқаларының морфологиясын;
- инвазияның орналасуын, берілу жолдарын;
- гельминтологиялық зерттеу әдістерін;
- ошақта жасалынатын алдын алу шараларын **білуі тиіс.**

2.2 тақырып Типі. Жұмыр құрттар. Нематода класы

Анкилостома, некатор, стронгилоид, трихинелланың құрылымы, даму циклі, клиникалық белгілері, таралу жолдары, диагностикасы. Нематодоздармен күрес жүргізу шаралары және олардың алдын-алу.

Білім алушы:

- анкиластоманың, некатордың, стронгилоидтың, трихинелланың құрылымын, жұмыртқасының құрылымын;
- даму циклін, жұқтыру жолдарын;
- диагностикалау әдістерін;
- алдын-алу шараларын;
- емдеу-профилактикалық мекемелерде, балалар және басқа ұйымдарда паразиттік аурулардың алдын алу бойынша атқарылатын жұмыстарына қойылатын талаптарды **білуі тиіс.**

	органов ГСЭН. Выявление и оздоровление очагов. Общие санитарно-профилактические мероприятия и санитарное просвещение в борьбе с гельминтозами. Форма учета и отчетности			
9	Раздел 3 Медицинская протозоология Тема 3.1 Тип. Простейшие. Особенности их организации и классификации. Класс Саркодовые и Жгутиковые. Амебиаз. Лямблиоз. Морфология и цикл развития дизентерийной амебы, лямблии. Клинические признаки. Диагностика. Распространение и профилактика	2	2	-
10	Тема 3.2 Тип. Простейшие. Класс жгутиковые. Лейшманиоз. Трипаносомоз. Трихомонозы. Строение и цикл развития лейшмании, трипаносомы, трихомонад. Клиника. Диагностика. Пути распространения и меры профилактики	2	2	-
11	Тема 3.3 Тип. Простейшие. Класс. Инфузории и Споровики. Балантидиаз. Токсоплазмоз. Морфология, жизненный цикл балантидия. Клинические признаки. Географическое распространение. Профилактика. Строения и цикл развития токсоплазмы. Источники инвазии и пути передачи. Клиника. Диагностика. Профилактика	2	2	-
12	Тема 3.4 Тип. Простейшие. Класс. Споровики. Малярия. Виды возбудителей. Цикл развития. Клиника. Распространение в мире. Опасность завоза малярии. Диагностика. Основные принципы профилактики малярии в Республике Казахстан	2	2	-
13	Раздел 4. Медицинская арахноэнтомология Тема 4.1 Тип. Членистоногие. Класс. Паукообразные. Общая характеристика класса. Отряд клещи. Представители, общая характеристика их строения, причиняемый ими вред и их опасность для человека	2	2	-

3	Тема 2.2 Тип. Круглые черви. Класс Нематоды. Анкилостомидоз. Стронгилоидоз. Трихинеллез. Строение и цикл развития анкилостомы, стронгилоида, трихинеллы. Клинические признаки. Диагностика. Пути распространения и профилактика	4	2	2
4	Тема 2.3 Тип. Плоские черви. Общая характеристика типа. Класс Трематоды. Общая характеристика класса. Описаторхоз. Клонорхоз. Фасциолез. Дикроцелиоз. Строение и цикл развития описаторхоза, клонорхоза, фасциолы, дикроцелия. Клиника. Диагностика. Распространение и профилактика	10	2	4
5	Тема 2.4 Тип. Плоские черви. Класс. Трематоды. Нанофиетоз. Метагонимоз. Парагонимоз. Шистосомозы. Строение и цикл развития нанофиета, метогонима, парогонима, шистосом. Клинические признаки. Диагностика. Пути распространения и профилактика		2	
6	Тема 2.5 Тип. Плоские черви. Класс. Цестоды. Общая характеристика класса. Дифиллоботриоз. Тениаринхоз. Тениоз. Гименолепидоз. Эхинококкоз. Альвеококкоз. Строение и цикл развития широкого лентеца, бычьего цепня, свиного цепня, карликового цепня, эхинококка и альвеококка. Клинические признаки. Диагностика. Распространение и профилактика		2	
7	Тема 2.6 Санитарная гельминтология. Предмет санитарной гельминтологии. Цель и задачи. Пути и факторы загрязнения различных объектов внешней среды (почва, водоемы, предметы обихода, сельскохозяйственные культуры) яйцами и личинками гельминтов. Основные методы санитарно-гельминтологических исследований почвы, воды, водоемов, пыли и смывов, сельхоз культур, фруктов и ягод	6	2	4
8	Тема 2.7. Организация борьбы с гельминтозами. Основные принципы борьбы с гельминтозами. Задачи ЛПО и паразитологических отделов	2	2	-

2.3 тақырып Типі. Жалпақ құрттар. Трематода класы. Трематодалардың жалпы сипаттамасы

Описаторх, клонорх, фасциола, дикроцелиидің құрылымы, даму циклі, клиникалық белгілері, таралу жолдары, диагностикасы. Трематодоздармен күрес жүргізу шаралары және олардың алдын-алу.

Білім алушы:

- описаторх, клонорх, фасциола, дикроцелиидің морфологиясын және жұмыртқаларының морфологиясын;
- даму циклін;
- жұқтыру жолдарын;
- диагностикалық әдістерін, алдын-алу шараларын **білуі тиіс.**

2.4 тақырып Типі. Жалпақ құрттар. Трематода класы

Метагоним, нанофиет, парагоним, шистосомалардың құрылымы, даму циклі, клиникалық белгілері, таралу жолдары, диагностикасы.

Білім алушы:

- метагоним, нанофиет, парагоним, шистосомалардың құрылымын және жұмыртқаларының құрылымын;
- инвазияның берілу факторларын;
- гельминтологиялық зерттеу әдістерін;
- ошақтарда жүргізілетін алдын алу және шараларды **білуі тиіс.**

2.5 тақырып Типі. Жалпақ құрттар. Цестада класы. Цестадалардың жалпы сипаттамасы

Жалпақ лентецтің, сиыр таспақұрттың, шошқа таспақұрттың, мыржық таспақұрттың, эхинококтың, альвеококтың құрылымы, даму циклі, клиникалық белгілері, диагностикасы, таралу жолдары. Цестодоздармен күрес жүргізу шараларын ұйымдастыру.

Білім алушы:

- цестодалардың және олардың жұмыртқаларының морфологиясын;
- цестодалардың адам организмінде орналасуын;
- жұқтыру жолдарын;
- гельминтологиялық зерттеу әдістерін;
- финозды етті зарарсыздандыру әдістерін;
- ошақтарда жүргізілетін алдын алу және шараларды **білуі тиіс.**

2.6 тақырып Санитариялық гельминтология

Санитариялық гельминтология пәні. Мақсаты мен міндеттері. Эпидемиологиялық гельминтозды зерттеуде санитариялық-гельминтологиялық зерттеу әдістерінің рөлі. Ошақта сауықтыру жұмыстарын жүргізуді дайындау. Сыртқы орта нысандарының гельминттің жұмыртқасымен және құртымен ластану жолдары. Сыртқы ортада гельминттер жұмыртқасы мен құрттарының тірі қалу қабілеттілігіне физикалық, биологиялық және химиялық факторлардың тигізетін әсері. Топырақты, суды,

су қоймасын, ағынды суды, шанды, шайындыны, тұрмыстық заттарды, жеміс-жидектерді санитариялық – гельминтологиялық зерттеу әдістері.

Білім алушы:

- санитариялық гельминтологияның мақсаты мен міндеттерін;
- сыртқа ортаның әртүрлі нысандарының ластану жолдары мен факторларын;
- санитариялық-гельминтологиялық зерттеудің негізгі әдістерін;
- техникалық қауіпсіздікті білуі тиіс.

2.7 тақырып Гельминтодоздармен күрес жүргізуді ұйымдастыру

Гельминтодоздармен күрес жүргізудің негізгі принциптері. Емдеу-профилактикалық ұйымның және МСЭК паразитологиялық бөлімінің міндеттері. Мектепте және мектепке дейінгі балалар ұйымында гельминтоздардың алдын-алу шараларын өткізу жоспарын жасау. Ошақты анықтау, сауықтыру. Гельминтоздармен күрес жүргізудегі жасалынатын алдын алу және санитариялық ағарту жұмыстары.

Білім алушы:

- гельминтоздармен күрес жүргізудің негізгі принциптерін;
- емдеу-сауықтыру ұйымы мен МСЭК паразитологиялық бөлімінің міндеттерін;
- бөлімнің құжаттамаларын;
- есепке алу – есеп беру құжаттамаларының формаларын білуі тиіс.

3 тарау Медициналық протозология

3.1 тақырып Типі. Қарапайымдылар. Оларды ұйымдастыру ерекшеліктері және жіктелуі. Саркода мен талшықтылар класы.

Амебиаз. Лямблиоз. Дизентериялық амебаның, лямблияның морфологиясы, даму циклі. Клиникалық белгілері. Диагностикасы. Таралуы мен профилактикасы.

Білім алушы:

- дизентериялық амебаның, лямблияның морфологиясын;
- жұқтыру жолдарын;
- ошақта жүргізілетін алдын алу және басқа да шараларды білуі тиіс.

3.2 тақырып Типі. Қарапайымдылар. Талшықтылар класы.

Лейшмания, трипаносома, трихомонадалар құрылымы, даму циклі. Клиникасы. Диагностикасы. Таралу жолдары мен алдын алу шаралары.

Білім алушы:

- лейшмания, трипаносома, трихомонадалар құрылымын;
- жұқтыру жолдарын;
- ошақта жүргізілетін алдын алу және басқа да шараларды білуі тиіс.

3.3 тақырып Типі. Қарапайымдылар. Инфузория мен Споривиктер класы. Балантидиаз. Токсоплазмоз

Балантидияның морфологиясы, даму циклі. Клиникалық белгілері. Географиялық таралуы. Профилактикасы. Токсоплазмалардың құрылымы және даму циклі. Инвазия көзі, берілу жолдары. Клиникасы. Диагностикасы. Профилактикасы

2 Планируемые результаты обучения дисциплины

Результаты обучения, запланированные в стандарте и образовательной программе	Результаты, запланированные в типовой учебной программе
Обучающийся должен обладать следующими компетенциями Специальными: СК 3. Уметь проводить эпидемиологическое обследование и противоэпидемические мероприятия в очагах инфекционных заболеваний; СК 4. Уметь определять паразитические типы простейших, гельминтов, членистоногих на различных стадиях развития по их строению; проводить противоэпидемические мероприятия в паразитарных очагах.	В результате изучения дисциплины обучающийся знает: - морфологические особенности представителей типов простейших, гельминтов и членистоногих умеет: - зарисовывать цисты простейших, яйца и личинки гельминтов и представителей ядовитых паукообразных и паразитов-насекомых.

3 Тематический план и содержание дисциплины

3.1 Тематический план дисциплины

№ п/п	Наименование разделов и тем	Количество учебного времени при очной форме обучения (час)		
		Уровень специалиста среднего звена		
		всего	теория	практика
1	Раздел 1 Введение Тема 1.1 Предмет, задачи и методы медицинской паразитологии. Проблемы природной очаговости паразитарных заболеваний человека, их классификация. Основные понятия о гельминтах	2	2	-
2	Раздел 2 Медицинская гельминтология Тема 2.1 Тип. Круглые черви. Общая характеристика типа. Класс Нематоды. Энтеробиоз. Аскаридоз. Трихоцефаллез. Строение, особенности жизненного цикла острицы, аскариды, власоглавы. Клиника. Диагностика. Распространение. Профилактика	4	2	2

1 Пояснительная записка

Типовая учебная программа «Медицинская паразитология» составлена в соответствии с ГОСО РК 2010 года по специальности 0303000 - «Гигиена и эпидемиология».

Паразитология - наука, изучающая паразитов человека, вызываемые ими болезни и методы борьбы с паразитами. Медицинская паразитология изучает строение паразитов, цикл их развития, методы диагностики, лечения и профилактики заболеваний, вызываемых паразитами. Предмет включает в себя разделы: медицинская протозоология, изучающая паразитов из типа простейших; медицинская гельминтология, изучающая гельминтов; медицинская арахноэнтомология, изучающая представителей типа членистоногих. В результате усвоения материала учебной программы учащиеся должны приобрести достаточные теоретические и практические навыки, необходимые в организации и проведении профилактических и противоэпидемических мероприятий. Программа предусматривает интеграцию с другими общепрофессиональными дисциплинами: «Медицинская биология», «Гигиена питания», «Гигиена детей и подростков», «Коммунальная гигиена», «Эпидемиология», «Инфекционные болезни».

В процессе обучения материал предмета следует увязывать с местными особенностями, разъяснять действующие инструктивно-нормативные документы, приказы, действующие на территории Республики Казахстан.

Учащийся должен знать:

- морфологию, цикл развития паразитов их патогенетическое воздействие на организм человека;
- эпидемиологию изучаемых паразитарных заболеваний;
- профилактические и противоэпидемические мероприятия по борьбе с паразитарными заболеваниями;
- методы диагностики паразитологических заболеваний, методы обследования населения на гельминтозы;
- структуру паразитологического отдела Гос. сан. эпид. надзора;
- действующие инструктивно – нормативные документы;
- учётно-отчётную документацию.

Учащийся должен уметь:

- провести эпидемиологическое обследование очагов паразитарных заболеваний;
- распознать в препаратах возбудителей паразитарных заболеваний, их фрагменты и яйца;
- проводить лабораторные методы паразитологических исследований;
- проводить отбор проб из объектов внешней среды;
- составлять план мероприятий по профилактике гельминтозов в ДДО и в школе;
- оформлять учётно-отчётную документацию.

Выполнение программы обеспечивается на 3 курсе обучения. В соответствии с типовым учебным планом ГОСО РК 2010г по специальности 030300 - «Гигиена и эпидемиология» для изучения дисциплины «Медицинская паразитология» отводится 40 часов. Выполнение программы заканчивается дифференциальным зачётом в 6 семестре.

3.4 тақырып Типі. Қарапайымдылар. Споривиктер класы Малярия.

Қоздырғыштардың түрлері. Даму циклі. Клиникасы. Дүние жүзінде таралуы. Малярия тасымалдануының қауіптілігі. Диагностикасы. ҚР-да малярияның алдын алуға негізгі принциптері.

4 тарау Медициналық арахноэнтомология

4.1 Типі. Буынаяқтылар. Өрмекші тұқымдастар класы. Кенелер отряды. Жалпы сипаттамасы

Олардың құрылымы жағынан жалпы сипаттамасы, даму циклі, адам өмірі үшін зияндылығы мен қауіптілігі, алдын алу шаралары.

Білім алушы:

- кенелердің морфологиясын, адам өмірі үшін зияндылығы мен қауіптілігін;
- өрмекші тұқымдастар класының географиялық таралуын білуі тиіс.

4.2 Типі. Буынаяқтылар. Жәндіктер класы

Олардың құрылымы жағынан жалпы сипаттамасы, даму циклі, адам өмірі үшін зияндылығы мен қауіптілігі, алдын алу шаралары.

Білім алушы:

- жәндіктер класының морфологиясын, адам өмірі үшін зияндылығы мен қауіптілігін, алдын алу шараларын;
- тіршілік ету циклінің ұзақтығын, түрлерін (мысалы: бөлме шыбындары мен масалар) білуі тиіс.

Практикалық сабақ:

2 тарау Медициналық гельминтология

2.1 тақырып Типі. Жұмыр құрттар типі. Нематодтар класы

Нематодтардың, фрагменттерінің, жұмыртқасының, құртының препараттарын қарау және олардың суретін салу. Зерттелінетін гельминттердің даму циклінің сызбанұсқасын жасау, нематодоздар ошағын жою жұмыстарын жоспарлау. Перианалдық және тырнақ астынан қырынды алу. Грехем, Берман, Шульман әдісімен зерттеу жүргізу.

Білім алушы:

- нематод қоздырғыштарын препараттарда анықтай білуді;
- перианалдық және тырнақ астынан қырынды алуды;
- гельминттер жұмыртқасын тексеруге нәжіс алуды, Грехем, Берман, Шульман әдістерімен зерттеу жүргізуді;
- мектеп пен мектепке дейінгі ұйымдарда санитариялық-профилактикалық режимнің сақталуын қадағалауды, тексере білуді және тексеру нәтижелері бойынша акт толтыруды үйреніп алуы қажет.

2.3 тақырып Медициналық гельминтология. Типі. Жалпақ құрттар. Трематода, цестода класы

Трематодалар, цестодалар фрагменттерінің, жұмыртқасының, құртының препараттарын қарау және олардың суретін салу. Зерттелінетін гельминттердің даму циклінің

сызбанұсқасын жасау, гельминттер ошағын жою жұмыстарын жоспарлау. Табиғи жағындыларды дайындау және қарау. Като, Калантарян, Фюллеборн әдістерімен зерттеу жүргізу.

Білім алушы:

- препараттарда трематодтарды, цестодтарды және олардың жұмыртқаларын анықтай білуді;
- Като, Калантарян, Фюллеборн әдістерімен жасалынған гельминтологиялық зерттеуді көрсете білуді;
- ошақта эпидемиологиялық тексеру жұмысын жоспарлауды және тиісті құжаттарды ресімдеуді **үйреніп алуы қажет.**

2.6 тақырып Санитариялық гельминтология. Гельминтоздармен күрес жүргізуді ұйымдастыру

Санитариялық-гельминтологиялық зерттеуге (құрал-жабдықтар, аппаратура) арналған жабдықтармен таныстыру. Топырақтан, су қоймасындағы судан, ағынды судан, тұрмыстық заттардан, жеміс-жидектерден сынама алу. Зерттеу қорытындысын бағалау, зертхана журналдарын толтыру тәртібімен, техникалық қауіпсіздік ережелерімен танысу.

Білім алушы:

- сыртқы орта нысандарынан сынама алуды;
- зерттеу қорытындысын бағалай білуді;
- мектеп пен мектепке дейінгі балалар ұйымдарында гельминтоздардың алдын алу жұмыстарын жоспарлауды;
- гельминттер түрлері бойынша зақымданушылық көрсеткішін анықтауды;
- тұрғындар арасында бұқаралық сауықтыру жұмыстарын ұйымдастыруды;
- гельминтоздардың алдын алу үшін санитариялық-ағарту жұмыстарын ұйымдастыруды **үйреніп алуы қажет.**

4 Білім беру үдерісін ұйымдастыруға және жүзеге асыруға қойылатын талаптар

Пәнді оқытқан кезде арнайы әдебиетті, денсаулық сақтау саласындағы және санитариялық-эпидемиологиялық қадағалаудағы нормативті-құқықтық актілерді, оқу және анықтама құралдарын, электронды оқулықтарды, мультимедиялық оқыту бағдарламаларын қолдану ұсынылады.

5 Оқытудың жоспарланған нәтижесін бақылау

Білімдік бақылауға жатады: бастапқы, ағымды, аралық, қорытынды.

Оқу жұмыс бағдарламасын құрастырғанда практикалық жұмыстар, тестік есептер ұсынылады. Берілген бағдарлама бойынша оқыту үдерісі ағымды бақылаумен аяқталады: 6 семестрдегі бақылау жұмысы, қорытынды бақылау саралау сынағымен аяқталады. Білім беру мекемелері білімнің бақылау түрін таңдауға құқылы.

СОДЕРЖАНИЕ

1. Пояснительная записка	20
2. Планируемые результаты обучения дисциплины	21
3. Тематический план и содержание дисциплины	21
4. Требования к условиям организации и реализации образовательного процесса	28
5. Контроль планируемого результата обучения.	28
6. Литература и средства обучения	29

Настоящая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Министерства здравоохранения Республики Казахстан.

Авторы:

1. Нурбеков А.Н. – директор КГКП «Медицинский колледж г. Караганды», кандидат медицинских наук;
2. Аскарлова С.А. – преподаватель дисциплины медицинской паразитологии КГКП «Медицинский колледж г. Караганды».

Эксперты:

1. Сагинбаева С.Б. – эксперт, главный специалист отдела эпидемиологического надзора УГСЭН по району им. Казыбек би г. Караганды;
2. Беркимбаева Ж.Ж. – эксперт, главный специалист отдела эпидемиологического надзора УГСЭН по району им. Казыбек би г. Караганды.

1 РАЗРАБОТАНА и ВНЕСЕНА Республиканским центром инновационных технологий медицинского образования и науки и КГКП «Медицинский колледж г. Караганды».

2 ВВЕДЕНА впервые.

3 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА разработана в соответствии с государственным общеобязательным стандартом образования 2010 года по специальности 0303000 - «Гигиена и эпидемиология» квалификации 0303013 - «Гигиенист-эпидемиолог».

4 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА утверждена приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 5 августа 2010 года № 604.

6 Әдебиеттер және оқу құралдары**6.1 Негізгі әдебиеттер:**

1. Эпидемиология. Власов В.В. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 464 с.
2. Эпидемиология. Зуева Л.П., Яфаев Р.Х. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2006.- 752 с.

6.2 Қосымша әдебиеттер:

1. Инфекционные болезни и эпидемиология: учебник. 2-е изд. Покровский В.И. и др. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2008. – 816 с.
2. Инфекционные и паразитарные болезни развивающихся стран: учебник/под ред. Н.В. Чебышева, С.Г. Пака. – М., ГЭОТАР-Медиа, 2007. – 496 с.
3. Приказы Министерства Республики Казахстан по видам гельминтозов.
4. Санитарные правила по различным гельминтозам.

6.3 Оқу құралдары:

1. кинофильмдер, кестелер, суреттер, плакаттар, микро-, макропрепараттар, жағдаяттық есептер, тестілер, білім алушылардың өз бетінше дайындалуына арналған әдістемелік құралдар;
2. паразиттік аурулар ошағын эпидемиологиялық тексеру карталары.

**МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

ТЕХНИЧЕСКОЕ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

МЕДИЦИНСКАЯ ПАРАЗИТОЛОГИЯ

Специальность: 0303000 - «ГИГИЕНА И ЭПИДЕМИОЛОГИЯ»

Квалификация: 0303013 - «Гигиенист-эпидемиолог»

Объем часов - 40

Астана 2010